

MOZART

SONATAS FOR VIOLIN & PIANO
ERNŐ KÁLLAI • ZOLTÁN FEJÉRVÁRI



WOLFGANG AMADEUS MOZART (1756–1791)
SONATAS FOR VIOLIN AND PIANO

Sonata in A major for violin and piano, K. 305	(14:36)
1 I. Allegro di molto	4:59
2 II. Andante grazioso	9:37
Sonata in B flat major for violin and piano, K. 454	(22:09)
3 I. Lento. Allegro	7:17
4 II. Andante	7:56
5 III. Allegro	6:56
Sonata in E minor for violin and piano, K. 304	(12:22)
6 I. Allegro	6:51
7 II. Tempo di Minuetto	5:31
Sonata in A major for violin and piano, K. 526	(23:14)
8 I. Molto allegro	6:37
9 II. Andante	9:47
10 III. Presto	6:50

Total time: 72:33

ERNŐ KÁLLAI

violin

ZOLTÁN FEJÉRVÁRI

piano

DDD Digital Stereo

Recording producer: Gusztáv Bárány • Balance engineer: János Győri • Editor: Gusztáv Bárány

Recorded on 26 February – 1 March, 2014 at Hungaroton Studio.

Front cover: Salzburg, Austria • Photos: Nick Granito, Andrea Felvégi
Printing editor and cover design by Béla Ujváry • Booklet editor: Enikő Gyenge
English translation: Erzsébet Mészáros

© 2014 Fotexnet Kft. © 2014 Fotexnet Kft. • Catalogue No.: HCD 32740 • Made in Hungary

Sonata for violin and piano, or piano sonata with violin accompaniment?

It is by no means a play of words: the two kinds of genre designations imply crucial differences as the accompanying instrument is the piano in one case and the violin in the other... Among Mozart's 36 sonatas for violin and piano nice examples for both can be found. However strange the term "accompanied piano sonata" may sound to our ears, it was an extremely fashionable, French salon genre during most of the classical era. The carefully elaborated keyboard parts enjoyable by themselves were accompanied by violin or flute, which meant in general doubling the right-hand part, or Alberti basses accompaniment hidden in the middle register, or a long-held note in harmonic role.

The genre was a favourite of the Paris salons in the 1760–70s. Mozart first met it there when he got acquainted with Schobert's accompanied piano sonatas in 1763–64. Guillemain referred to this vogue in the preface to his accompanied sonatas when he wrote that his first idea was to compose works for harpsichord solo, but yielding to the taste of the time he could not withstand writing the violin part as well that "must be played in a sufficiently low voice so that the keyboard instrument could be adequately heard ...".

The *Sonata in A major* K. 305 was written in Paris in 1778 and printed as part of a set of 6 sonatas with a gallant dedication to the Electress of the Palatinate of the Pfalz. The gaiety of its Allegro di molto first movement (in sonata-form, energetic chasse character) is overshadowed by numerous turns in minor. The somewhat more restrained Andante grazioso variation movement provides the instruments alternately with virtuoso material to play, with an A minor moment reminiscent of the Turkish episodes of the later great works in the penultimate variation and with chordal intensification providing a sweeping conclusion in the closing section.

With the *Sonata in B flat major* K. 454 published in 1784 the Mozartian genre left behind the intimate world of the salons. It is a three-movement grand sonata, a concert sonata, offering with its large-scale shaping all participants an agreeable material to play, the first time to the Italian violinist Regina Strinasacchi and to Mozart, who made the play a hit on the occasion of its premiere in Vienna. Legend has it that Mozart was just able to finish the violin part until the day of the first performance so he improvised his own part from a blank sheet, to the great amusement of Emperor Joseph II who was watching the performance through his opera-glass. The Mozart-scholar Alfred Einstein called the three-movement piece (I. Lento. Allegro;

II. Andante; III. Allegro) “by far the best” work Mozart composed in the genre of the violin-piano sonata: one can hardly imagine “a more perfect and wittier alternation of the two instruments” than what Mozart achieved in the first movement or a more brilliant synthesis of emotions and technique in the middle Andante.

The perhaps best-known and most popular of Mozart’s sonatas with violin accompaniment, the *Sonata in E minor* (K. 304) belong also to the 1778 “Pfalz” series. The resigned, plaintive tone arising, among others, from the choice of key reflects the dramatic events taking place in Mozart’s life in the first half of 1778: his personal failures, the disappointment in love in Mannheim, the financial and professional fiascos of his Paris stay and above all the sudden death of his mother in July, after which the 22-year-old young man had to cope not only with the shock but also with his father’s accusatory and reproachful letters. The sonata consists of two movements (I. Allegro, II. Tempo di Minuetto) but is nevertheless Mozart’s most dramatic and passionate chamber music composition, one of the relatively few, emblematic works in minor in his oeuvre. Its concentrated musical process abounds in dramatic effects (unruly rocket theme, resigned farewell final theme, Phrygian turns); it is a genuine early romantic “crisis piece”.

The *Sonata in A major* K. 526 is the composer’s last important sonata for violin and piano. According to certain scholars it is conjointly with the previous sonatas K. 454 and 487 the third piece of a supposed set of large-scale concert sonatas. It was written in August 1787, in a period of grace characterized, among others, by the serenade *Eine kleine Nachtmusik*, the string quintets in G minor and C major, the *Dorfmusikanten-Sextett*, and *Don Giovanni*. The circumstances of its genesis are unknown: it is unclear whether the sonata owes its existence to commission or some other motive. Although the balance of the two instruments is exemplary, the shining virtuosity of the piano part (particularly in the Molto allegro first movement) allows to conclude that Mozart composed this work with his own pianistic qualities in mind. The Andante slow movement is undoubtedly the heart of the whole work, one of Mozart’s utterly personal moments, void of sentimentalism. There could only be one continuation to this loftiness: the cheerfully sparkling music of the closing rondo brimming with life. One of its themes is a melody by C. F. Abel Mozart held in high esteem. The coincidence is all but a matter of chance: this is how Mozart paid his respects to the memory of his recently deceased master.

Enikő Gyenge

Ernő Kállai

The violinist is one of the most exciting and charismatic young artists of our days, prize-winner of the Junior Prima award. As a soloist he made his debut at the Carnegie Hall Stern Auditorium with the Juilliard Orchestra in 2008; his highly acclaimed performance received an excellent review in the Strad Magazin.

Ernő Kállai was admitted to the Exceptionally Talented Children's Class of the Liszt Ferenc Academy of Music at the age of 12. In 2006 he received a full scholarship to the Juilliard University of New York from where he graduated as a pupil of Itzhak Perlman.

In his capacity as soloist he appeared with the New York Philharmonic Orchestra in 2011 and played with the Orchestre National de Lille, the Orquesta Classica Santa Cecilia, the Boca Raton Symphonia, the CEI Youth Orchestra, the Concerto Budapest, the Győr Philharmonic Orchestra, the MÁV Symphony Orchestra, the MR Symphony Orchestra, the Danubia Orchestra Óbuda, the St Stephen Symphony Orchestra or the Budapest Chamber Symphony. He has demonstrated his talent at such time-honoured concert venues as the Louvre Auditorium Paris, the Avery Fisher Hall, the Carnegie Hall, the Alice Tully Hall, the Symphony Hall Chicago, the Metropolitan

Museum of Art New York and the Palace of Arts Budapest. He has given concerts in America, Canada, Mexico, France, Spain, Italy, and Sweden. He appears regularly at music festivals in Hungary and abroad and conducts master classes.

As a devoted chamber musician Mr. Kállai has given concerts with the world-famous violinist Itzhak Perlman and members of the Perlman Music Program. He has repeatedly performed in the classical music programs of the Hungarian Radio and Television, France Musique and the WQXR of New York.

At the 2012 Szigeti International Competition he won second prize and the audience award becoming thus the most successful Hungarian artist in the competition. His further competition prizes include: Alexander & Buono International String Competition (New York, 2011 – first prize), Carl Flesch International Violin Competition 2008 – first prize, Juilliard Concerto Competition (New York, 2008 – first prize), Salon de Virtuosi New York, Valerie Beth Schwartz Career Grant (2007), Sarasate International Violin Competition (Spain, 2005 – special prize), Kodály Competition Semmering (2004 – first prize), Viennese Classics Competition Semmering (2004 – first prize), Zathureczky National Violin Competition (1998 and 2003 – first prize, special prize).

The artist is playing a Carlo Antonio Testore violin, a generous gift from the Summa Artium Foundation. (www.ernokallai.com)

Zoltán Fejérvári

Born in Budapest in 1986, he studied with András Kemenes, Dénes Várjon, Rita Wagner, Márta Gulyás, Gábor Csalog and Judit Kékesi. Between 2006 and 2008 he attended on a fellowship Dmitri Bashkirov's class at the Queen Sofia College of Music, Madrid. He won several international competitions: the Cantù International Piano Competition, Italy (first prize), the James Mottram International Piano Competition, United Kingdom (second prize), the Ricard Viñes International Piano Competition, Spain (second prize). He has participated in several international music festivals, among others in the Tiszadob Piano Festival, the Encuentro de Música de Santander, "Lisztomania" Chateauroux, IMS Prussia Cove, CMCW Kronberg, the Marlboro Music Festival, the Carnegie Hall's Professional Training Workshop under the direction of András Schiff.

As a soloist Zoltán Fejérvári has appeared with the Budapest Festival Orchestra, the Hungarian National Philharmonic Orchestra, the Concerto Budapest Symphony Orchestra, the Budapest Strings, the Pannon Philharmonic Orchestra, and the Solti Chamber Orchestra. In the course

of his concerts he has worked with such famous musicians as Zoltán Kocsis, Iván Fischer, András Keller, György Vashegyi, Gary Hoffman, Zakhar Bron, Frans Helmerson, Ivan Monighetti. In 2011 he recorded Liszt's Piano Concerto in E minor, "Malédiction" with the Budapest Chamber Symphony directed by Imre Rohmann. This release on Hungaroton label won the "Grand Prix du Disque" of the Liszt Society in 2013.

Hegedű-zongoraszonáta vagy hegedűkíséretes zongoraszonáta?

Nem nyelvészkedni akarunk, de a kétféle műfajmegjelölés lényeges különbségeket rejt, hiszen egyik esetben a zongora a kíséreshangszer, a másikban pedig a hegedű... Mozart 36 hegedűre és zongorára írott szonátája között erre is, arra is találunk szép példákat. Az ún. „kíséretes zongoraszonáta” elnevezés csak a mai fülnek cseng furcsán, a klasszikus kor nagy részében rendkívül divatos, franciás szalonműfajnak számított. A gondosan kidolgozott, önállóan is élvezhető billentyűs szólamokat hegedű vagy fuvola kísérte, ami általában vagy a jobb kéz szólamának kettőzését jelentette, vagy egy-egy Alberti-basszus kíséretet a középregiszterbe rejtve, vagy egy hosszan, harmóniai szereppel kitarított hangot.

A műfaj az 1760–70-es évek párizsi szalonjainak kedvence volt, Mozart is itt találkozott vele, amikor 1763–64-ben Schobert kíséretes zongoraszonátáit megismerte. Erre a divatra utalva írja kíséretes szonátáinak előszavában Guillemain, hogy első gondolata alapján szólóműveket szeretett volna írni csembalóra, de aztán, a kor ízlésének behódolva nem tudott lemondani a hegedűszólam megkomponálásáról sem, azonban „ezt kellően halkán kell játszani, hogy a billentyűs hangszer jól hallható legyen...”.

Az *A-dúr K. 305-ös hegedűkíséretes szonáta* 1778-ban Párizsban keletkezett, és egy 6 szonátából álló sorozat részeként jelent meg a pfalzi választófejedelem-asszonyoknak szóló gálans ajánlással. Allegro di molto első tételének (szonátaforma, energikus chasse-karakter) napsugaras derűjét számos moll fordulat árnyékolja be. A visszafogottabb Andante grazioso variációs tétel felváltva juttatja szóhoz – virtuóz játékhoz – a hangszereket, az utolsó előtti variációban a későbbi nagy művek törökös epizódjaira emlékeztető a-moll pillanattal, a záró szakaszban akkordikus, nagy lendületű lezárást biztosító fokozással.

Az 1784-ben publikált *K. 454-es B-dúr szonátával* a mozarti műfaj kilépett a szalonok intim világából. Háromtételes grand sonate-ról, koncertszonátáról van szó, mely nagyvonalú kialakításával hálás játszanivalót kínál mindkét résztvevőnek, első ízben Regina Strinasacchi olasz hegedűművésznőnek és Mozartnak, akik a bécsi bemutató alkalmával vitték sikerre a darabot. Állítólag Mozartnak a bemutató napjáig alig sikerült a darab hegedűszólamát befejeznie, így saját szólama helyett üres lapról improvizált, a színházi látcsövel figyelő II. József nagy derűtségére. A háromtételes (I. Lento. Allegro; II. Andante; III. Allegro) darabot a Mozart-kutató Alfred Einstein Mozart „messze legjobb” művének nevezte a hegedű-zongoraszonáta műfajában: elképzelni sem lehet „a két hangszer

ennél tökéletesebb és szellemesebb váltakozását”, mint amit Mozart az első tételben megvalósít, vagy az érzelmek és technika briliáns szintézisét a középső Andantében.

Mozart talán legismertebb, legnépszerűbb, *e-moll* (K. 304) *hegedűkíséretes szonátája* szintén az 1778-as „pfalzi” sorozatba tartozik. Hangnemváltásából is adódó lemondó, panaszos hangvétele jól tükrözi 1778 első felének drámai életrajzi eseményeit: személyes kudarcait, mannheimi szerelmi csalódását, párizsi tartózkodásának anyagi és szakmai fiasóit, és különösen anyja júliusban bekövetkező hirtelen halálát, amelynek sokkja után a 22 éves fiatalembernek még apja vádaskodó, szemrehányó leveleivel is szembe kellett néznie. Mindössze két tétel (I. Allegro, II. Tempo di Minuetto), de Mozart talán legdrámaibb, legszenvedélyesebb kamarakompozíciója, az életmű viszonylag kisszámú, emblematikus mólmműveinek egyike. Koncentrált zenei folyamata bővelkedik a drámai hatásokban (izgága rakétatematika, rezignált búcsú-zárótéma, fríges fordulatok), igazi koraromantikus „válságdarab”.

A K. 526-os jegyzékszámú *A-dúr szonáta* a zeneszerző utolsó jelentékeny hegedű-zongoraszonátája, egyes kutatók szerint az előző K. 454, 487 szonátákkal együtt egy feltételezett nagyszabású koncertszonáta-sorozat harmadik

darabja. 1787 augusztusában keletkezett, egy olyan kegyelmi időszakban, amit számos egyéb között a *Kis éji zene* szerenád, a g-moll és C-dúr vonósötösök, a *Dorfmusikanten-Sextett* és a *Don Giovanni* fémjelzett. Nem ismerjük a szonáta keletkezési körülményeit, hogy megrendelés vagy egyéb indíték hívta-e életre. Bár a két hangszer egyensúlya mintaszerű, a zongoraszólam kiemelkedő, csillogó virtuozitása (különösen a Molto allegro első tételben) arra enged következtetni, hogy Mozart saját magára gondolva, saját zongoristakvalitását szem előtt tartva írta művét. Az Andante lassú tétel kétségkívül az egész mű lelke, Mozart mélységesen személyes, ám szentimentalizmustól mentes pillanatainak egyike. Erre az emelkedettségre csak egyfajta folytatás jöhetett, a záró rondó jókedvűen pezsgő, életvidám zenéje. Az egyik téma a Mozart által szeretve tisztelt C. F. Abel egyik dallama; az egybeesés nem véletlen: Mozart így adózott nemrégén elhunyt mestere emlékének.

Gyenge Enikő

Kállai Ernő

A Junior Prima-díjas hegedűművész napjaink egyik legizgalmasabb és legkarizmatikusabb fiatal művésze. 2008-ban debütált szólistaként a Carnegie Hall Stern Auditóriumában a Juilliard Zenekarral, nagy sikerű előadását a Strad Magazin kiváló kritikával méltatta.

Kállai Ernő már 12 évesen felvételt nyert a Liszt Ferenc Zeneakadémia Különleges Tehetségek osztályába, majd 2006-ban teljes ösztöndíjat kapott a New York-i Juilliard Egyetemre, ahol Itzhak Perlman tanítványaként szerzett diplomát.

2011-ben a New York-i Filharmonikusok szólistájaként mutatkozott be, játszott az Orchestre National de Lille, az Orquesta Classica Santa Cecilia, a Boca Raton Szimfonikus Zenekar, a CEI Ifjúsági Szimfonikus Zenekar, a Concerto Budapest, a Győri Filharmonikusok, a MÁV Szimfonikus Zenekar, az MR Szimfonikusok, az Óbudai Danubia Zenekar, a Szent István Szimfonikus Zenekar vagy a Weiner-Szász Kamaraszimfonikusok kíséretében is. Olyan nagy múltú hangversenyhelyszíneken is bemutatva tehetségét, mint a párizsi Louvre Auditorium, az Avery Fisher Hall, a Carnegie Hall, az Alice Tully Hall, a chicagói Symphony Hall, a New York-i Metropolitan Művészeti Múzeum és a budapesti Művészetek Palotája. Koncertezett szerte Amerikában, Kanadában,

Mexikóban, Franciaországban, Spanyolországban, Olaszországban és Svédországban. Rendszeres fellépő művésze külföldi és hazai zenei fesztiváloknak, mesterkurzusokat tart.

Elkötelezett kamarazenészként koncertezett a világhírű hegedűművésszel, Itzhak Perlmannal és a Perlman Music Program tagjaival. Többször játszott a Magyar Rádió és Televízió, a France Musique és a New York-i WQXR klasszikus zenei rádió adásain.

2012-ben a Nemzetközi Szigeti Versenyen 2. díjat és közönségdíjat nyert, így a verseny legeredményesebb magyar művésze lett. További versenydijai: Alexander & Buono Nemzetközi Vonósverseny (New York, 2011 – 1. díj), Carl Flesch Nemzetközi Hegedűverseny 2008 – 1. díj), Juilliard Concerto Competition (New York, 2008 – 1. díj), New York-i Salon de Virtuosi, Valerie Beth Schwartz Career Grant (2007), Nemzetközi Sarasate Hegedűverseny (Spanyolország, 2005 – különdíj), Semmering-i Kodály Verseny (2004 – 1. díj), Semmering-i Bécsi Klasszikus Verseny (2004 – 1. díj), Országos Zathureczky Hegedűverseny (1998 és 2003 – 1. díj, különdíj).

A művész egy Carlo Antonio Testore hegedűn játszik, ami a Summa Artium Alapítvány nagylelkű adománya. (www.ernokallai.com)

Fejérvári Zoltán

1986-ban született Budapesten. Tanulmányait Kemenes András, Várjon Dénes, Wagner Rita, Gulyás Márta, Csalog Gábor és Kékesi Judit vezetésével végezte. 2006–2008 között a madridi Zsófia Királynő Zeneakadémia ösztöndíjas hallgatójaként Dmitrij Baskirov osztályába járt. Több nemzetközi verseny díjazottja: cantù-i Nemzetközi Zongoraverseny, Olaszország (1. díj); James Mottram Nemzetközi Zongoraverseny, Egyesült Királyság (2. díj); Ricard Viñes Nemzetközi Zongoraverseny, Spanyolország (2. díj). Nemzetközi zenei fesztiválok, többek között a Tiszadobi Zongorafesztivál, Encuentro de Música de Santander, „Lisztomania” Chateauroux, IMS Prussia Cove, CMCW Kronberg, Marlboro Music Festival, Carnegie Hall's Professional Training Workshop – Schiff András irányításával – résztvevője.

Fejérvári Zoltán fellépett a Budapesti Fesztiválzenekar, a Nemzeti Filharmonikusok, a Concerto Budapest Zenekar, a Budapesti Vonósok, a Pannon Filharmonikus Zenekar, a Solti Kamarazenekar szólistájaként; koncertjei során olyan nagyhíru muzsikussal dolgozott együtt, mint Kocsis Zoltán, Fischer Iván, Keller András, Vashegyi György, Gary Hoffman, Zakhar Bron, Frans Helmerson vagy Ivan

Monighetti. 2011-ben lemezre vette Liszt e-moll „Malédiction” zongoraversenyét a Weiner-Szász Kamaraszimfonikusokkal Rohmann Imre vezényletével. E Hungaroton kiadás 2013-ban elnyerte a Liszt Társaság „Grand Prix du Disque” hanglemez nagydíját.



HUNGAROTV N